

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
Факультет іноземних мов
Кафедра германського, загального і порівняльного мовознавства

СИЛАБУС
вибіркової навчальної дисципліни
ІСТОРИЯ ГЕРМАНСЬКИХ МОВ

Освітньо-наукова програма «Германські мови»

Спеціальність 035 Філологія

Галузь знань 03 Гуманітарні науки

Рівень вищої освіти третій (доктор філософії), факультет іноземних мов

Мова навчання українська

Розробники: Кійко С.В., завідувач кафедри германського, загального і порівняльного мовознавства факультету іноземних мов, доктор філологічних наук, професор

Профайл викладача http://deutsch.chnu.edu.ua/?page_id=8

Контактний тел. (066) 72 88 077

E-mail: s.kiyko@chnu.edu.ua

Сторінка курсу в Moodle <https://moodle.chnu.edu.ua/course/view.php?id=253>

Консультації Очні консультації: вівторок, 14.00-15.00

Онлайн-консультації: за попередньою домовленістю

1. Анотація дисципліни

Курс «Історія германських мов» є навчальною дисципліною на вибір у професійній підготовці аспірантів напрямку 10.02.04 – германські мови. Він охоплює такі ключові питання порівняльно-типологічного та історичного мовознавства, як походження, структура та закономірності розвитку германських мов, фонетичні, морфологічні і лексичні особливості давніх і сучасних західно-, північно- і східногерманських мов, методи дослідження мовного матеріалу. Курс передбачає розширення лінгвістичної підготовки аспірантів, а також поглиблене вивчення проблем сучасного порівняльно-типологічного та історичного мовознавства.

2. Мета навчальної дисципліни:

- ознайомити аспірантів факультету іноземних мов із основними принципами порівняльно-типологічних та діяхронічних досліджень;
- пояснити властивості германських мов з огляду на їх походження та розвиток, встановити та пояснити мовні відмінності на різних рівнях історії германських мов;
- розкрити фонетичні, морфологічні і лексичні особливості західних, північних та східних германських мов;
- ознайомити аспірантів з найдавнішими писемними пам'ятками германських мов та навчити їх аналізувати й перекладати тексти готською мовою.

3. Завдання:

- підвищити рівень підготовки аспірантів з теорії мови, що сприятиме науковому розумінню теоретичних основ вивчення мови як системи та сучасних методів лінгвістичних досліджень;
- ознайомити аспірантів з термінологією порівняльно-історичного і типологічного мовознавства, з основними напрямками діяхронічних досліджень та їх методами;
- закріпити фахові знання аспірантів про фонетичну, морфологічну та лексичну будову германських мов;
- розширити лінгвістичний кругозір, розвивати уміння та навички щодо аналізу фахової наукової літератури.

4. Пререквізити: Загальне мовознавство. Основи наукових досліджень. Вступ до германської філології.

5. Результати навчання: у результаті вивчення навчальної дисципліни аспірант повинен *знати:*

- фундаментальні напрями діяхронічних досліджень та їхні методи;
- особливості фонетичного, морфологічного та лексичного розвитку германських мов;
- історичні варіанти й діалекти англійської та німецької мов;
- проблеми словотвору англійської та німецької мов у порівнянні з іншими мовами;
- етимологію англійської та німецької лексики й основи лексикографії.

вміти:

- розв'язувати широке коло проблем і завдань у галузі порівняльно-типологічного й діяхронічного мовознавства на основі розуміння їх природи, чинників впливу, тенденцій розвитку із використанням теоретичних та експериментальних методів;
- здійснювати комплексний семантичний, морфологічний, лексичний та етимологічний аналіз текстів готської мови, а також лексики різних періодів англійської та німецької мов;
- правильно оформити наукове дослідження у галузі діяхронії.

3. Опис навчальної дисципліни

3.1. Загальна інформація

Назва навчальної дисципліни: <u>Історія германських мов</u>											
Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість			Кількість годин					Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	змістових модулів	лекцій	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	
Денна	1	2	5	150	3	15		10		125	іспит

3.2. Дидактична карта навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	сем	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 1. Теорія та історія германських мов											
Тема 1. Германське мовознавство і предмет його вивчення. Писемність у давніх германців	16	2	1			13						
Тема 2. Західні германські мови, їх характеристика і розповсюдженість	18	2	1			15						
Тема 3. Північні германські мови, їх характеристика	16	1	1			14						
Разом за ЗМ1	50	5	3			42						
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 2. Фонетична система давніх германських мов											
Тема 1. Закономірні звукові зміни у сфері консонантизму	27	3	2			22						
Тема 2. Закономірні звукові зміни у сфері вокалізму	23	2	2			19						
Разом за ЗМ 2	50	5	4			41						
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 3 Граматична система давніх германських мов											
Тема 1. Категорії імені в давніх германських мовах.	16	2	1			13						
Тема 2. Категорії дієслова в давніх германських мовах.	16	2	1			13						
Тема 3. Принципи читання та аналізу готських текстів	18	1	1			16						
Разом за ЗМ 3	50	5	3			42						
Усього годин	150	15	10			125						

3.2.1. Теми семінарських занять

№	Назва теми
1	Основні відомості про давніх германців. Класифікація германських племен. Співвідношення сучасних германських мов і племінних діалектів. Франкська держава. Рунічне, готське і латинське письмо. Хронологія виникнення і розгалуження давніх германських мов.
2	Західні германські мови: англійська, німецька, нідерландська, їдиш, африкаанс, фризська. Північні германські мови: датська, шведська, норвезька, ісландська, фарерська. Особливості історичного розвитку германських мов, найдавніші писемні пам'ятки.
3	Перший і другий пересуви приголосних. Закон Вернера. Ротацізм. Мови-кентум і мови-сатем, їх характеристика і класифікація. Комбінаторні звукові зміни. Західногерманське подвоєння приголосних.
4	Система вокалізму в германських мовах. Дифтонгізація і монофтонгізація. Умлаут у германських мовах. Аблаут у германських мовах. Індоевропейський та германський наголос. Закон кінця слів.
5	Граматичні категорії повнозначних частин мови в германських мовах. Читання та аналіз текстів готською мовою

3.2.2. Самостійна робота

№	Назва теми
1	Класифікація та поширення західних германських мов.
2	Характеристика англійської мови. Періодизація історії англійської мови. Найдавніші писемні пам'ятки англійської мови.

3	Характеристика німецької мови та періодизація її історії. Писемні пам'ятки німецької мови
4	Характеристика нідерландської мови та періодизація її історії. Писемні пам'ятки нідерландської мови
5	Характеристика мови їдиш та періодизація її історії. Писемні пам'ятки мови їдиш
6	Характеристика мови африкаанс та періодизація її історії. Писемні пам'ятки бурської мови
7	Характеристика фризської мови та періодизація її історії. Писемні пам'ятки фризської мови
8	Класифікація та поширення північних германських мов.
9	Характеристика датської мови та періодизація її історії. Писемні пам'ятки датської мови
10	Характеристика шведської мови та періодизація її історії. Писемні пам'ятки шведської мови
11	Характеристика норвезької мови та періодизація її історії. Писемні пам'ятки норвезької мови
12	Характеристика ісландської мови та періодизація її історії. Писемні пам'ятки ісландської мови
13	Характеристика фарерської мови та періодизація її історії. Писемні пам'ятки фарерської мови
14	Мовна ситуація в Швейцарії та Бельгії. Історичні чинники багатомовності.
15	Перший пересув приголосних (порівняно з індоєвропейською мовою-основою). Причини першого пересуву приголосних.
16	Винятки з першого пересуву приголосних. Закон Вернера. Ротацізм. Другий пересув приголосних.
17	Основотворчі суфікси імені в давніх германських мовах.
18	Прикметник в давніх германських мовах.
19	Вказівні займенники в германських мовах.
20	Числівник в германських мовах.
21	Категорія стану і способу в давніх германських мовах. Претерито-презентні та неправильні дієслова в германських мовах
22	Відмінювання сильних і слабких дієслів в германських мовах. Походження дентального суфікса.
23	Особові займенники в германських мовах
24	Дієприкметник в германських мовах
15	Провідні вітчизняні і зарубіжні германісти та їх роботи

4. Система контролю та оцінювання

Види та форми контролю:

Формами поточного контролю є усна чи письмова (тестування, презентація) відповідь аспіранта. Формою підсумкового контролю є екзамен.

Засоби оцінювання:

- стандартизовані тести;
- презентації (індивідуальні презентації);
- переклади з готської мови на українську.

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

Загальна кількість балів, яку аспірант може отримати у процесі вивчення дисципліни, становить 100 балів, з яких 60 балів аспірант набирає за поточні види контролю і 40 балів – під час підсумкового виду контролю (іспиту). Кількість балів за кожний навчальний елемент виводиться з суми поточних видів контролю (за відповіді на практичних заняттях: монологічне мовлення на вивчену тему, доповідь, презентація тощо). Кількість балів за модуль дорівнює сумі балів, отриманих за навчальні елементи модуля. Максимальна кількість балів за кожний модуль складає 20 балів. По закінченні кожного модуля проводиться модульний контроль (рубіжний контроль – комплексні завдання), який перевіряє рівень знань аспіранта з розглянутих у модулі тем. Ці бали нараховуються залежно від рівня складності завдання.

Розподіл балів, які отримують аспіранти

Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота)								Кількість балів (іспит)	Сумарна к-ть балів
Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2		Змістовий модуль 3				
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	40	100

7	7	6	10	10	7	7	6		
---	---	---	----	----	---	---	---	--	--

5. Рекомендована література

5.1. Базова (основна)

1. Левицький В.В. Основи германістики: навчальний посібник для ВНЗ. Вінниця: Нова книга, 2008. 528 с.
2. Левицький В.В., Кійко С.В. Практикум до курсу "Вступ до германського мовознавства". Вінниця: Нова книга, 2006. 264 с.
3. Левицький В.В., Соловйова О.В. Антологія англійської мови: тексти з коментарями, вправи та етимологічний словник: навч. посібн. Вінниця: Нова Книга, 2012. 240 с.
4. Колесник О.С. Давні германці та їхні мови: лінгвокультурологічний довідник. Чернігів: ЧНПУ імені Т.Г. Шевченка, 2013. 144 с.

5.2. Допоміжна

1. Андрушенко О.Ю. Вступ до германського мовознавства. Житомир: ЖДУ, 2010. 178 с.
2. Аракин В.Д. Очерки по истории английского языка. М.: URSS, 2007. 288 с.
3. Бруннер К. История английского языка. Пер. с нем. Изд. 4. М.: URSS. 2010. 720 с.
4. Верба Л. Г. Історія англійської мови: посібник для студентів та викладачів вищих навч. закладів. Вінниця: Нова книга, 2004. 304 с.
5. Красухин К.Г. История английского языка и введение в германскую филологию: Краткий очерк. Изд. 3. М.: URSS, 2019. 104 с.
6. Кубрякова Е.С. Основы морфологического анализа: На материале германских языков Изд. 4. М.: URSS. 2019. 328 с.
7. Левицький В.В. Германские языки и древние германцы. Черновцы: Рута, 2004. 207 с.
8. Левицький В.В. Основы сравнительной морфологии германских языков. Черновцы: Рута, 2004. 126 с.
9. Левицький В.В. Основы сравнительной фонетики германских языков. Черновцы: Рута, 2004. 120 с.
10. Свиридова С.А. Старшая Эдда: Песни о божествах. Скандинавский эпос. М.: URSS. 2021. 384 с.
11. Смирницкий А.И. Хрестоматия по истории английского языка с VII по XVII в. Изд. 5. 2008. 304 с.
12. Тронский И.М. Общеиндоевропейское языковое состояние: Вопросы реконструкции М.: URSS. 2019. 104 с.
13. Bein Th. Germanistische Mediävistik. 2. Aufl. Berlin: Erich Schmidt Verlag, 2005.
14. Bergmann R., Moulin C., Pauly P. Alt- und Mittelhochdeutsch. Arbeitsbuch zur Grammatik der älteren deutschen Sprachstufen und zur deutschen Sprachgeschichte. 8. Aufl. Stuttgart: UTB, 2011. 249 S.
15. Braune W. Althochdeutsche Grammatik. 15. Aufl. Berlin: De Gruyter, 2018. 394 S.
16. Meineke E., Schwerdt J.: Einführung in das Althochdeutsche. Paderborn: Schöningh, 2000.
17. Schlosser H.D. Althochdeutsche Literatur. 2. Aufl., Berlin 2004.
18. Schützeichel R. Althochdeutsches Wörterbuch. 7. Aufl. Tübingen: Niemeyer, 2012. 415 S.
19. Sonderegger S. Althochdeutsche Sprache und Literatur. Eine Einführung in das älteste Deutsch. Darstellung und Grammatik. Berlin: de Gruyter, 1987.
20. Splett J. Althochdeutsches Wörterbuch. Analyse der Wortfamilienstrukturen des Althochdeutschen, zugleich Grundlegung einer zukünftigen Strukturgeschichte des deutschen Wortschatzes. Berlin und New York: de Gruyter, 1993.

6. Інформаційні ресурси

- <http://inmo.org.ua/assets/files/Vstup%20do%20herm.%20movoznavstva.pdf>
- <http://194.44.152.155/elib/local/1165.pdf>
- <file:///C:/Users/juri/Downloads/Вступ%20до%20германської%20філології.pdf>
- https://www.academia.edu/3215562/Introduction_to_Germanic_Linguistics_Вступ_до_германського_мовознавства
- <http://dspace.pnpu.edu.ua/bitstream/123456789/4882/1/Lunjova6.pdf>